

SPEAK TRUTH TO POWER
MOD UTAN GRÄNSER

MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARARE SOM FÖRÄNDRAR VÅR VÄRLD

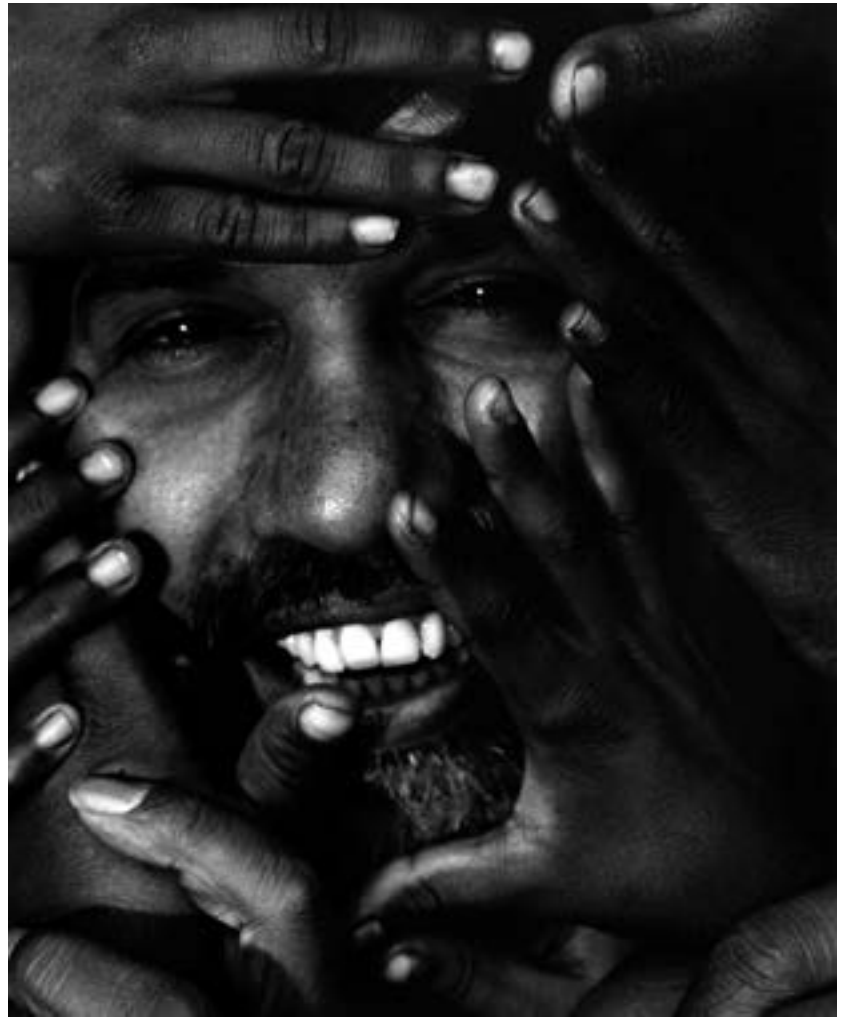
KAILASH SATYARTI

KAILASH SATYARTI

INDIEN

”SMÅ BARN, SEX, SJU ÅR OCH ÄLDRE, TVINGAS ATT ARBETA FJORTON TIMMAR OM DAGEN UTAN PAUSER ELLER EN LEDIG DAG. OM DE KLAGAR FÖR SINA FÖRÄLDRAR, BLIR DE SVÅRT MISSHANDLADE, IBLAND GENOM ATT MAN HÄNGER DEM UPP OCH NER I ETT TRÄD OCH TILL OCH MED BRÄNNMÄRKER DEM, ELLER BRÄNNER DEM MED CIGARETTER.”

Kailash Satyarthi, © 2000 Eddie Adams

BARNARBETE

Kailash Satyarthi är Indiens ledstjärna när det gäller att avskaffa barnarbete. Sedan 1980 har hans arbete räddat över 75 000 tvångsarbetsande barn och barnslavar i Indien. Han har dessutom utvecklat en framgångsrik modell för utbildning och rehabilitering. Kailash har befriat tusentals barn från tvångsarbete.

Ett exempel på hur barnarbete kan uppkomma är att en desperat familj lånar pengar från en långivare, så små summor som 35 dollar. Som säkerhet till dess att pengarna är återbetalade tvingas de lämna över ett barn. Ofta kan de aldrig betala tillbaka pengarna, då säljs barnet vidare och blir tvångsarbetare inom diamant-, stenhuggeri- och tillverkningsindustrin och andra industrier. De är särskilt vanliga inom tillverkningsindustrin av mattor för export, där barn handknyter mattor som säljs över hela världen.

Satyarthi räddar barn och kvinnor från slavarbete i överfulla, smutsiga och isolerade fabriker, där förhållandena är bedrövliga med omänskligt långa arbetsdagar, osäkra arbetsplatser, svår tortyr och sexuella övergrepp. Satyarthi har utsatts för falska anklagelser och dödshot. Dödshoten bör tas på allvar – två av hans kollegor har mördats.

Arbetet för att avskaffa barnarbete har mött erkännande över hela världen. Satyarthi har organiserat och lett två stora marscher i Indien för att öka medvetenheten om barnarbete. På den globala arenan har han utarbetat det enskilt största civila samhällsnätverket för de mest exploaterade barnen, Den globala marschen mot barnarbete, som finns i över 140 länder.

Tvångsarbete är en form av modernt slaveri, där vanliga människor förlorar de mest grundläggande friheterna, såsom fri rörlighet och valfrihet. De tvingas arbeta långa dagar med lite vila. Över fem miljoner barn föds in i sådant slaveri. Deras föräldrar eller mor- och farföräldrar kan ha lånat en mindre summa pengar från en lokal hyresvärd, och då måste generation efter generation arbeta för samma herre. De är fångar, förbjudna att ge sig av. Ytterligare fem miljoner barn skickas för att arbeta när deras föräldrar får en symbolisk summa pengar. Denna lilla summa utnyttjas för att rättfärdiga ändlösa år av utsatthet.

VILLKOREN ÄR OMÄNSKLIGA

Villkoren för tvångsarbete är omänskliga. Små barn, sex, sju år och äldre, tvingas arbeta fjorton timmar om dagen utan pauser eller en ledig dag. Om de klagar för sina föräldrar, blir de svårt misshandlade, ibland genom att de hängs upp och ner i ett träd och till och med brännmärks med cigaretter. Ofta får de vara halvhungriga, eftersom arbetsgivarna anser att de blir sömninga och arbetar långsammare om de får ordentligt med mat. I många fall får de inte ens prata med varandra eller skratta högt, eftersom det gör arbetet mindre effektivt. Det är ett medeltida slaveri.

Vi tycker inte att någon annan form av människorättsbrott kan vara värre än det här. Det är indisk lagstiftnings – vårt lands konstitutions – och FN-stadgans skamligaste misslyckande. Vårt mest effektiva vapen i denna situation är utbildning och att få folk att bry sig om och bli medvetna om denna sociala ondska. Vi försöker också identifiera områden där barnslaveri är vanligt. Vi genomför hemliga räder för att befria barnen och återföra dem med deras familjer. Uppföljning med utbildning och rehabilitering är ett lika viktigt steg i processen. Vi bedriver lobbyverksamhet gentemot olika samhällssektorer, parlamentariker, religiösa grupper, fackföreningar och andra som vi tror kan påverka situationen. Vi har ett hundratal heltids- och deltidsanställda medarbetare i vår grupp, men vi har också bildat ett nätverk med över 470 frivilligorganisationer i Indien och andra sydasiatiska länder.

ÅTERSKAPA EN FÖRLORAD BARNDOM

För oss har arbetet med förslavade barn aldrig varit en lätt uppgift. Det medför ofta traumatiska situationer. Barnen har befunnit sig i tvångsarbete så länge de själva minnas. Frihet är för dem ett obekant ord. De vet inte vad det är att vara "fri". Den största utmaningen för oss är att ge dem deras förlorade barndom tillbaka. Det är inte så enkelt som det kan låta – vi måste verkligen arbeta hårt på det. Ett av de barn vi befriade var Nageshwar, en fjortonårig pojke som var märkt med glödande järnstavar när han hittades. Av en tillfällighet befann sig just då en företrädare för RFK Center i Indien och stötte ihop med pojken i New Delhi. Det trauma som Nageshwar genomgått hade gjort att han förlorat talförmågan. Han kunde inte ens förklara sitt tillstånd. Det var först senare genom andra barn som vi fick veta vad som hänt honom. Vi måste verkligen arbeta hårt för att nå dessa barn.

PROTESTMARSCHER HAR STOR BETYDELSE

Som ni förmodligen redan vet har marscher och vandringar varit en integrerad del av vår indiska tradition. Mahatma Gandhi

marscherade flera gånger för att utbilda människor (och även lära sig något själv!). Med tanke på marschernas stora betydelse, särskilt när det gäller massmobilisering, har de alltid haft en framträdande plats i vår övergripande strategi för att bekämpa barnslaveri. Att marschera betyder inte att vi försöker påtvinga någon något. Våra demonstrationer har omkring 200 till 250 demonstranter, hälften är barn som befriats från tvångsarbete och slaveri. De fungerar som levande exempel på hur nödvändigt det är att utbilda människor om både de negativa effekterna av systemet med tvångsarbete, och de positiva effekterna av deras nyvunna frihet. Övriga demonstranter är representanter från människorättsorganisationer, fackföreningar och sociala organisationer som ansluter sig i solidaritet. Vi beger oss till olika byar varje dag och genomför offentliga möten, gatuteater, kulturella aktiviteter och presskonferenser för att förmedla vårt budskap till folket.

POLITIKERNAS VILJA ÄR SVAG

För två år sedan tog vi emot premiärministerns löfte att agera mot barnarbete, även om det inte gällde tvångsarbete. Vi hade hoppats på några positiva resultat, som stimulerade till reformer. Men trots att det gått så lång tid har inga åtgärder vidtagits. Det är mycket olyckligt. Hans uttalande ledde inledningsvis till att arbetsgivarna blev lite rädda, men nu visar det sig bli kontra-produktivt mot reformer.

Vid det här laget har folk insett att det inte var något annat än en politisk gimmick och att det inte fanns någon verklig vilja bakom. Arbetsgivarna utgörs av en blandad skara. När ett barn tvångsarbetar på ett gatukök är arbetsgivaren oftast en vanlig människa från någon by eller stad. Men när barn utnyttjas för att väva mattor, eller i glas- eller metallindustrin, är arbetsgivarna "viktiga" människor. De genererar en massa utländsk valuta genom export och betraktas alltid välvilligt av regeringen.

TROR PÅ FÖRÄNDRING GENOM KONSUMENTMAKT

Trots detta är jag inte positiv till en total bojkott av, eller ett absolut förbud mot, export av indiska mattor. I stället har jag föreslagit att konsumenterna endast köper de mattor som garanterat är tillverkade utan barnarbete. Konsumentupplysning är ett måste för att skapa efterfrågan på sådana mattor. Om trycket från konsumenterna ökar, tvingas allt fler arbetsgivare befria barnarbetarna och ersätta dem med vuxna. Det är olyckligt att antalet tvångsarbete barn har ökat i takt med tillväxten i exporten de senaste åren i Indien, Pakistan och Nepal. Detta faktum fick oss att lansera en konsumentupplysningskampanj utomlands. Hälsa och miljö har varit det som konsumenterna i väst – i Tyskland, i USA – brytt sig mest om. Men barnfrågan har aldrig kopplats till konsumentmedvetande. Folk har tänkt på miljön och djurens rättigheter, men de har aldrig tänkt på barnen. Jag är stolt över att frågan om barnarbete har tagit fart på senare år och blivit en av de stora kampanjerna i världen. Det som började med medvetenhet och publicitet har nu utvidgats till att omfatta frågor om överlevnad.

VILL INRÄTTA EN OBEROENDE KONTROLLORGAN

Vi har rekommenderat inrättandet av ett oberoende, professi-

onellt och internationellt trovärdigt organ för att inspektera, övervaka och slutligen certifiera mattor och andra produkter som har tillverkats utan barnarbete. Vi bildade Rugmark Foundation (mattmärkningsstiftelsen) som ett oberoende organ tillsammans med frivilligorganisationer som Unicef. De utser fältinspektörer och ger alla mattor ett referensnummer som anger detaljer om hur mattan producerats och dess historia. Etiketerna är vävda på baksidan av mattan, ingen kan ta bort eller byta ut dem. Detta är ett viktigt steg för att få slut på exploateringen.

ATT AVSLÖJA SANNINGEN ÄR INTE RISKFRITT

Men inte heller uppgiften att upplysa västerländska konsumenter är särskilt lätt. Det medför sina risker. Efter att ha undersökt saken avslöjade till exempel ett tyskt tv-bolag att barn var anställda i den exporterande mattindustrin. En importör i Tyskland tillhörande det svenska företaget Ikea, hade meddelat att de bara skulle befatta sig med varor som inte tillverkats av barn. Så reportrarna började undersöka hur det låg till. De kom till mitt kontor och mitt ashram och intervjuade mig. Deras intervju var mycket allmänt hållen, men när filmen senare visades nämndes speciellt Sheena Export, vilket resulterade i att en stor order från Ikea stoppades. Sheena Export, en av de största aktörerna på området, fick dåligt rykte, vilket påverkade deras export till andra länder, bland annat export till USA som var värd 200 miljoner USD per år. Bolaget är politiskt mycket starkt (en av bröderna är transportminister i delstaten Haryana), så de bestämde sig för att slå tillbaka.

Jag vet att hela mattindustrin, eller större delen av den, är emot mig. De tror att jag är deras fiende, de vill bli av med mig. De ville ta mig till Haryana, den stat som är känd för de värsta

människorättsbrotten, för falska möten, olaglig internering och mord på människor i fängelser och på polisstationer. Jag arresterades den 1 juni. De ville att arresteringen skulle vara laglig, men de informerade aldrig Delhipolisen, vilket krävs enligt indisk lag. Eftersom polisen kom från en annan stat och saknade behörighet, kunde de inte lagligen gripa mig i mitt hem i Delhi. Men de försökte. Jag hade möjlighet att ringa och rådfråga några personer, till sist sa jag till dem att de inte kunde arresteras mig. Haryanapolisen brydde sig inte om vad jag sa utan hotade att bryta sig in. De tog fram pistoler. Deras närvaro hade skapat skräck i hela grannskapet. Till slut arresterades jag, men släpptes senare mot borgen. Det var inte första gången, men det var första gången jag utsattes för en sådan stor komplott. Jag hade utsatts för hot tidigare och två av mina kollegor har också dödat.

ATT VARA FÖRBEREDD PÅ MOTSTÅND

Jag tänker på detta som en prövning. Det är en moralisk examen som man måste klara. Om man väljer att stå upp mot sociala missförhållanden, måste man vara ordentligt förberedd – inte bara fysiskt och psykiskt, utan också andligt. Man måste ställa in sig på det yttersta offret – människor har gjort så förr. Robert F. Kennedy gjorde det, Mahatma Gandhi, Indira Gandhi och John Kennedy – listan kan fortsätta i all oändlighet. Motstånd finns alltid där, vi måste bara förbereda oss på det. Vi måste möta det, förr eller senare. Detta är mänsklighetens historia.

TILL LÄRAREN

FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Artikel 4: Frihet från slaveri

Artikel 23: Rätt att fritt välja arbete och att ansluta sig till fackföreningar

Artikel 24: Rätt till vila och fritid

Artikel 25: Rätt till tillräcklig levnadsstandard

Artikel 26: Rätt till utbildning

ÖVERGRIPANDE FRÅGESTÄLLNINGAR

- Varför finns det barnarbete?
- Finns det i mitt land?
- Hur ska jag veta att jag inte stödjer barnarbete när jag konsumerar varor och tjänster?
- Vad kan jag göra för att bekämpa barnarbete?

INNEHÅLLSMÅL

Genom att arbeta med övningarna ges eleven möjlighet att:

- Resonera kring ord och begrepp som har med mänskliga rättigheter att göra
- Lära om barnarbetets orsaker och konsekvenser
- Lära om Kailash arbete i Indien
- Reflektera kring vad man kan göra själv för att motarbeta barnarbete och tvångsarbete

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- Barnarbete
- Tvångsarbete
- Slaveri
- Trafficking
- Gästarbete

ELEVAKTIVITETER

BARNARBETE - DISKUTERA BEGREPPET

Fundera med penna i hand:

- Varför finns det barnarbete i världen?
- Var går gränsen mellan barnarbete och barnslaveri?
- Finns det barnarbete som går att tolerera och i så fall varför?

Vad kan du göra?

Diskutera:

- Om det kom fram att tillverkaren av din mobiltelefon använde barn som arbetskraft, skulle du byta märke då?
- Skulle du semestra i ett land där barnarbete är utbrett och där de som styr struntar i det?
- Hur betydelsefullt är det att vi som individer tar ställning, t.ex. bojkottar ett företag?

Varför just han?

Jag heter Kailash Satyarthi. Min allra första skoldag, när jag var fem eller sex år gammal, stötte jag på en skomakare och hans son som satt där mitt på trappan till min skola och putsade barnens skor. Jag hade nya böcker, ny väska och nya kläder, en ny skoluniform, allt nytt, och jag såg det där barnet på trappan och stannade upp en stund. Det var första gången som jag kom i kontakt med, som jag blev medveten om, som jag mötte något sådant.

Jag undrade varför det satt ett barn i min ålder och putsade skor åt barn som jag, och varför gick jag i skolan? Ett par timmar senare samlade jag allt mitt mod och frågade min lärare. "Sir, jag skulle vilja veta varför de där barnet som är lika gammalt som jag sitter precis utanför porten och putsar skor?" Han tittade lite konstigt på mig och sa: "Vad är det du frågar om? Du har kommit hit för att studera, inte för att ställa onödiga frågor om saker som du inte har med att göra." Jag blev lite arg och tänkte att jag skulle gå hem och fråga mamma, och hon svarade: "Du har inte sett så många barn

som arbetar. Det är deras öde. De är fattiga människor. De måste arbeta." Hon sa att jag inte skulle oroa mig.

Men en dag gick jag till pappan, skomakaren, och jag sa: "Jag tittar på den här pojken varje dag. Jag har en fråga. Varför låter du inte ditt barn gå i skolan?" Pappan såg på mig, det tog honom två minuter innan han kunde svara. Sen svarade han långsamt: "Jag är kastlös, och vi är födda till att arbeta." Jag kunde inte förstå varför vissa människor föds till arbete och varför vissa människor, som vi, är födda till att gå i skolan. Hur kommer det sig? Det gjorde mig lite upprorisk, eftersom det inte fanns någon som kunde svara.

Diskutera:

- Varför tror du att just Kailash och ingen av hans klasskamrater reagerade?
- Varför vill inte hans lärare och hans mamma svara på frågan?

VAD HANDLAR BERÄTTELSEN OM?

- Vad är enligt Kailash det mest effektiva vapnet mot tvångsarbete?
- Varför föds vissa barn in i tvångsarbete?
- Hur ser Kailash på bojkott av indiska mattor?
- Varför har Kailash valt att ägna sitt liv åt att slåss för mänskliga rättigheter?
- Titta på bilden av Kailash och berätta utifrån den vad ni tänker när ni ser den.

Analysera:

- Använd analysmodellen på sidan 9 för att analysera problemet med barnarbete och barnslaveri. Vad ska man förändra i första hand för att sätta stopp för detta, produktionen eller konsumtionen?

DÅLIG REKLAM!

För ett företag är det mycket negativt om det kommer fram att deras produkter tillverkas av barn. De garanterar därför att så inte är fallet.

Diskutera:

- Är det ok att i något sammanhang köpa saker som har tillkommit genom barnarbete?
- Hur tar man som konsument reda på hur den produkt man ska köpa producerats?

Undersök:

Ta reda på hur något stort svenskt företag arbetar med dessa frågor, till exempel H&M eller IKEA.

- Analysera hur säkert deras system är. Kan de garantera att inget barnarbete har förekommit?
- Vilka regler kring barnarbete gäller i Sverige och i EU?

VILKET ANSVAR HAR JAG?

Slaveri är kanske inte så vanligt här i Sverige, men det är ändå så att vissa av oss lever på ett sätt som gör att slaveri eller slavliknande förhållanden upprätthålls. Det kan handla om produkter vi köper till ett så billigt pris som möjligt eller om förhållandena i länder som vi besöker som turister och som vi inte ser eller inte vill se.

Diskutera följande frågor:

- Vilket ansvar har du för att produkter eller tjänster du köper inte produceras under slavliknande förhållanden?
- Skulle du välja bort en semesterresa till ett exotiskt land för att regeringen i det landet blundar för barnprostitution?
- Skulle du välja bort tröjan på rea om du visste att arbetarna som sytt den gjorde det under slavliknande former?

Utgå från diskussionen och välj ut områden och aktiviteter där du kan göra skillnad genom att agera som en försvarare av de mänskliga rättigheterna.

ARBETE ISTÄLLET FÖR UTBILDNING

En konsekvens av barnarbete är att barnen som arbetar inte kan gå i skolan. FN har formulerat åtta milleniemål, ett av dem lyder: *Se till att alla barn får gå i grundskola.*

Undersök:

- Ta reda på mer om milleniemålen
- Hur ser resultaten ut när det gäller målet ovan?

SVENSKT BARNARBETE?

Diskutera:

- Finns det barnarbete i Sverige?
- Finns det barn som tvingas att arbeta under tvång i Sverige?
- Om ni svarar ja på någon av dessa frågor, var finns dessa barn?
- Finns det fattiga i Sverige?

Undersök:

- Hur definieras fattig i Sverige i dag?
- Hur många fattiga finns det i Sverige
- Vilka regler finns det i Sverige när det gäller vem och hur man får arbeta vid vissa åldrar?

Argumentera:

Barnfattigdom är något som diskuterats i Sverige den senaste tiden. Ta reda på mer om barnfattigdomen och den senaste debatten. Dagspressen är källan för den debatt som förts. Vilka är argumenten i debatten? Hur ser du på detta? Ta ställning och argumentera för detta i form av en insändare.

ARBETA VIDARE

Unicef

Här kan du hitta fakta om barnarbete.

www.unicef.se/fakta/barnarbete

UR

Programmet Banderoll handlar om Barnarbete.

www.ur.se/Produkter/144696-Banderoll-Om-barnarbete

”JAG KUNDE INTE FÖRSTÅ VARFÖR
VISSA MÄNNISKOR FÖDS TILL ARBETE
OCH VARFÖR VISSA MÄNNISKOR, SOM
VI, ÄR FÖDDA TILL ATT GÅ I SKOLAN.
HUR KOMMER DET SIG? DET GJORDE MIG
LITE UPPRORISK, EFTERSOM DET INTE
FANNS NÅGON SOM KUNDE SVARA.”

Mod utan gränser – människorättsförsvarare som förändrar vår värld

Originalalets titel: *Speak Truth To Power – Human Rights Defenders Who Are Changing Our World* (2000)

Författare: Kerry Kennedy

Projektansvarig Speak Truth To Power: John Heffernan

Projektledare Sverige: Kajsa Wiktorin och Katja Wahlström

Redaktör: Kajsa Wiktorin

Texten är bearbetad och omarbetad av Mats Andersson och Ludvig Myrenberg för att följa den svenska läroplanen

© Text Kerry Kennedy

Grafisk form: Jennifer Kakaletis och Conny Lindström

Projektet genomförs med stöd från Svenska PostkodLotteriet.

- **Besök vår svenska hemsida:** rfkhumanrights.fryshuset.se
- **Besök RFK Human Rights hemsida:** rfkhumanrights.org/sweden
- **Följ oss på Twitter:** [@STTP_Sweden](https://twitter.com/STTP_Sweden)
- **Följ oss på Instagram:** [rfksweden](https://www.instagram.com/rfksweden)
- **Lägg till oss på Facebook:** [SpeakTruthToPower](https://www.facebook.com/SpeakTruthToPower)
- **Se klipp på YouTube:** [youtube.com/RFKHumanrightsComm](https://www.youtube.com/RFKHumanrightsComm)

WASHINGTON

1300 19th St, NW
Suite 750
Washington, DC 20036
Phone: 202.463.7575
Fax: 202.463.6606
rfkhumanrights.org

NEW YORK

515 Madison Avenue
Suite 718
New York, NY 10022
Phone: 917.284.6355
Fax: 347.426.2201
RFKCenter.org

EUROPE

Via Ghibellina 12/a
50122 Firenze, Italia
Phone: +39.055.5389250
Fax: +39.055.5383602
www.rfkennedyeurope.org

SWEDEN

Speak Truth To Power at Fryshuset
Mårtendalsgatan 2-8
120 30 Stockholm, Sweden
Phone: +46.8.6917600
rfkhumanrights.fryshuset.se